

Dit boek heeft bovendien het grote voordeel dat het in het Engels is geschreven. Zonder twijfel is het hierdoor een ruime tegemoetkoming aan de buitenlandse vraag naar meer informatie over de Nederlandse medische historie. Het enige dat spijtig is en dat helaas tegenwoordig steeds meer lijkt voor te komen, is de slechte kwaliteit van een aantal afbeeldingen, bijvoorbeeld figuur 43, een foto van een schilderij van een anatomische les in Delft. In de linker bovenhoek zou men Anthonie van Leeuwenhoek moeten herkennen, maar er staan slechts gestalten met pruiken, de gezichten zijn niet te onderscheiden. Dit geldt ook voor enkele titelprenten en tekeningen. Het is storend in het overigens zo fraai uitgevoerde boek, en het is niet duidelijk waarom een herdruk van 1928 in 1973 bij Springer aanzienlijk betere illustraties oplevert dan een nieuwe uitgave in 1988 bij Nijhoff.

De Moulin heeft met dit werk een belangrijke levenstaak vervuld, de vereniging van zijn medisch-historische kennis met zijn heekundige inzichten. Dit boek zal lange tijd gevraagd en geraadpleegd worden, door historici op het gebied van de geneeskunde, de maatschappijwetenschappen, de cultuur- en ideeëngeschiedenis.

A. M. Luyendijk-Elshout

A. Jans, e. a., éd., *Liber amicorum dr. J. Scheerder. Tijdingen uit Leuven over de Spaanse Nederlanden, de Leuvense universiteit en historiografie* (Leuven: G. Janssens, 1987, 394 blz., Bfl100,-).

Jozef Scheerder richtte in 1936 de Vereniging Historici Lovanienses op. In zijn onderzoek hield hij zich bij voorkeur bezig met de geschiedenis van de reformatie in Vlaanderen. Vanuit dit perspectief wordt het begrijpelijk dat de bundel drie thema's heeft: de Spaanse Nederlanden, de Leuvense universiteit en historiografie. De uitwerking is een staalkaart van Leuvens onderzoek met bijdragen van goed gehalte in een vriendschappelijke toonzetting.

Een fundamentele bijdrage aan het eerste thema van de hand van P. Lenders behandelt het weinig efficiënte vorstelijke toezicht in de Spaanse Nederlanden door middel van intendanten en regeringscommissarissen. Het zou zeker de moeite lonen de gang van zaken te vergelijken met die in de Generaliteitslanden. Een tweede uitdaging aan Nederlandse onderzoekers is het artikel van R. van Uytven en B. Blonde over het wijnverbruik in Antwerpen en in 's-Hertogenbosch in de zestiende eeuw. Zij bestrijden de opvatting als zou Den Bosch in dit opzicht van het normale patroon hebben afgeweken. Verder geeft G. Renson een opsomming van alle eigendommen van Lamoraal van Egmond in noord en zuid en onderzoekt hij de gebeurtenissen na de confiscatie. M. van Durme mogen wij dankbaar zijn voor een opgave van Spaanse documenten betreffende personen uit de Zuidelijke en de Noordelijke Nederlanden die ruwweg tussen 1565 en 1795 in (en gelukkig vaak ook weer uit) handen van de Spaanse inquisitie geraakten.

Wat de overige artikelen over de Spaanse Nederlanden betreft moet hier helaas met een opsomming worden volstaan. J. Decavele belicht de betrekkingen tussen het drukkerscentrum Emden en het gebied Gent-Oudenaarde in het Wonderjaar. L. Vandamme tekent de Brugse edelman Jacob van Heule en J. Andriessen beschrijft de inhoud van een zeldzaam boekje *Den Sluetel der Missen* van de Gentse kapittelgeestelijke Cornelius Vranx. Een andere Gentenaar, Bucho Aytta, en zijn rol in de opstand in de jaren 1579-1581, vormen het onderwerp van de bijdrage van G. Marnef. E. van Autenboer behandelt de Brabantse schuttersgilden en de

contrareformatie, met korte verwijzingen naar het staatse deel van het hertogdom, N. Maddens analyseert de toestand van de kasselrij Ieper in 1589. A. Jans tenslotte slaat vast een record. Zijn bijdrage van twee pagina's over tussen 1574 en 1597 vanwege de kerk aan Mechelse pastoors voorgeschreven lectuur breekt even abrupt af als de Leuvense tuinen op de rand van het dal van de Dijle.

In de sectie over de geschiedenis van de universiteit van Leuven levert J. Roegiers een eerste, breed opgezette verkenning van de carrières van professoren die daar tussen 1425 en 1797 doceerden. Een heel ander aspect van de universitaire samenleving belichten E. de Maesschalck en C. Vandenghoer in hun interessante uiteenzettingen over tuchtproblemen en studentencriminaliteit in de vijftiende en de zeventiende eeuw. G. Coudere gaat in haar bijdrage over de studenten aan de Rijksuniversiteit Leuven (1817-1835) in op een fase uit het bestaan van de universiteit die lange tijd in het vergeetboekje bleef. Zij bespreekt de aantallen, het recruiteringsgebied, de sociale afkomst en het studieverloop van de studenten. Terecht wordt hieruit geconcludeerd dat de Rijksuniversiteit Leuven verre van onbelangrijk was.

Zeer vermeldenswaardig is verder de beschrijving door M. Gielis van een Leuvense 'heksenhamer' van de vijftiende-eeuwse hoogleraar Johannes Beetz. Met zijn behoudende benadering van de verschijnselen duivelspact en bijgeloof was hij geen verre voorloper van de Verlichting, maar wel een verademing voor de slachtoffers van de in zijn tijd aangewakkerde heksenwaan. Veel dichter bij het heden staan H. Houbrechts en L. Vos met hun artikelen over respectievelijk de oprichting van de Historische Kring in Leuven, 1935-1940, en de vergelijking tussen de twee studentenopstanden van 1924/1925 en 1968.

Ook onder het hoofdje historiografie vindt de lezer belangwekkende artikelen. G. Janssens gaat in op de anabasis van Gachard naar de archieven van Simancas. De problemen die deze bronnenuitgever ondervond, werpen nieuw licht op het resultaat van zijn doorzettingsvermogen. J. Tollebeek licht een tip op van de sluier die nog steeds lag over zowel de prilste geschiedenis van de *Revue d'histoire ecclésiastique* als de belangrijkste oprichter, kanunnik Cauchie. Het verleden van de Vlaamse beweging komt aan de orde in de verhandeling van H. Verschaffel over de beeldvorming rond Marnix van Sint Aldegonde in de negentiende eeuw en van L. Wils over de activist Hendrik Jozef Elias.

De geleerde aan wie deze bundel is opgedragen, kan zeer tevreden zijn over dit indirecte gevolg van al zijn inspanningen.

J. Roelevink

P. J. A. N. Rietbergen, ed., *De periferie in het centrum. Opstellen door collegae aangeboden aan M. G. Spiertz bij gelegenheid van zijn 25-jarig ambtsjubileum* (Nijmeegse publikaties over de nieuwe geschiedenis I; Nijmegen: [Katholieke Universiteit Nijmegen], 1986, 165 blz.).

De vakgroep nieuwe geschiedenis heeft een VWF-programma lopen over de centrum-periferie problematiek in de geschiedenis van de staat en de katholieke kerk in de nieuwe tijd. De acht artikelen in deze bundel die het karakter heeft van een overigens sober uitgevoerd Festschrift zijn ten dele door deze problematiek geïnspireerd.

De bundel opent met een artikel van G. A. M. Beekelaar over de Gelderse adel in de eerste helft van de negentiende eeuw (5-20). Hij concludeert, dat deze groep in Gelderland een grotere sociaal-politieke macht had dan in enige andere Noordnederlandse provincie. Het onderwerp leent zich voor uitwerking in een boek.